

FEDERÁLNÍ
MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ

k č.j.: 015.971/82-3PO

~~T a j n ě~~

Příloha č.: 4

výtisk č.: 31

Počet listů : 12

V y s t o u p e n í
ministra zahraničních věcí Polské lidové republiky
S. O l s z o w s k é h o

Moskva, dne 21. října 1982

Vystoupení ministra zahraničních věcí Polské lidové republiky
S.Olszowského

Moskva, 21. října 1982

Vážení soudruzi,

v minulém roce započal další nepříznivý rozvoj mezinárodní situace. V důsledku agresivní politiky imperialismu nebezpečně vzrostlo napětí. Prohloubily se negativní jevy v politické, vojenské i hospodářské oblasti, jak se o tom zmínil s. Andrej Andrejevič Gromyko ve svém obsažném a inspirujícím vystoupení. My sdílíme tato hodnocení a z nich vyplývající úkoly pro další pokračování ofenzivní zahraniční politiky zemí socialistického společenství.

Americký imperialismus spolu s dobrodružnými kruhy Severoatlantického paktu otevřeně hlásá a provádí politiku konfrontace a stupňování napětí. Zesílení závodů ve zbrojení, politického nátlaku, propagandistické agrese, vměšování do vnitřních záležitostí států a ekonomické "sankce" jsou nástrojem destabilizace míru na celém světě a pokusem zabránit sociálně ekonomickému rozvoji socialistických zemí.

Neustálé zvyšování jaderných arsenálů, stupňování doktrín předpokládajících možnost omezené vleklé jaderné války na našem kontinentě a v poslední době tlak na zvyšování počtu konvenčních zbraní jsou příklady nebezpečných akcí americké Reaganovy administrativy.

Politika současného prezidenta Reagana, podporovaná nejreakčnějšími silami, je charakterizována vytracením těch relativně realistických tendencí v americké politice,

kteřé bylo možno pozorovat během funkčních období prezidentů Nixona a Forda. Stále zřetelněji jsou vidět příznaky ideologizace této politiky a převaha krajně antikomunistických prvků. Jsou jí vlastní jak neuvěřitelná nechápání skutečností současného světa, tak i iluzorní představa o tom, že vůči svrchovaným státům je dnes možné vést politiku z pozice síly. Pokusy nutit k podřízení, dokonce spojení USA v západní Evropě, nebývají vždy účinnými. Rovněž vyvolávají i u západních politiků kritický přístup i obavy z destruktivního vlivu USA na mezinárodní situaci. Dalším důsledným rysem Reaganovy politiky je jeho primitivismus a hrubost. Se vši přesvědčivostí můžeme říci, že taková politika Spojených států musí zkrachovat.

Názornou ilustrací tvrdosti a neomalenosti v politice současné administrativy USA je její vztah k Polsku. V současné době jsme vedle SSSR hlavním cílem útoků USA. Neustálé politické výpady, zrušení uzavřených dohod a závazků, rozsáhlý systém hospodářských sankcí a neustálá propagandistická agrese představují jen některé součásti amerického vydírání. Vměšování do našich vnitřních věcí zahrnuje rovněž podporu kontrarevolučního podzemí a aktivistů "Solidarity" v emigraci a dokonce osobní péče prezidenta Reagana o zrádce polského lidu, kteří zůstali za hranicemi.

Zachovávejte důstojnost a rovněž nezbytnou rozbočnost, čelíme těmto pokusům o bezprecedentní diktát. Považujeme je za projevy právě politiky z pozice síly, kterou by USA chtěly používat vůči našemu státu.

Osudy současného světa však nejsou v rukou imperialismu. Hlavní vliv na rozvoj mezinárodní situace má prozřetelná a konstruktivní politika Svazu sovětských socialistických republik a celého našeho společenství. O ní se zmínil soudruh L.I. Brežněv ve svém vystoupení v Baku dne 26. září t.r., kdy zdůraznil nutnost odzbrojení, vzájemné důvěry a uvolnění.

Absolutně sdílíme hodnocení mezinárodní situace, která v něm byla obsažena a která odráží smysl pro realismus a neochvějnou rozhodnost při provádění leninské mírové politiky. Jsme hluboce přesvědčeni, že moudrost a trpělivost charakteristická pro politiku socialistických zemí přinese žádané a pro nás všechny kladné výsledky.

Vše svědčí o tom, že záporné tendence ve vztazích Západ - Východ nejsou dočasným jevem.

V činnosti Severoatlantického paktu inspirované USA se s novou silou projevuje zvláště nebezpečné úsilí o rozšíření sféry jeho činnosti v Evropě i mimo náš kontinent. Nebezpečným je i záměr USA a některých západních států NATO využít "čínské karty" proti SSSR a ostatním socialistickým státům.

Vážení soudruzi!

Rozbor současné složité situace v Evropě ukazuje, jak se stále více mění. Akce USA směřují k likvidaci stávajících ekonomických styků mezi Východem a Západem a narušení struktury evropského dialogu, který je budován již po mnoho let, především úsilím socialistických zemí, v zájmu celého kontinentu.

Ne všechny evropské země se však podřizují tomuto nátlaku. Setkáváme se s projevy realistických pozic i ve vztazích k Polsku, které jsou vyjadřovány státy, jako je Řecko, Finsko a Rakousko. Rakouský kancléř navrhuje určitou ekonomickou iniciativu vůči Polsku. Máme za to, že tuto iniciativu lze využít v boji proti americké politice sankcí.

Se vší jasností je na pořadu dne otázka o udržení západní Evropy v proudu politiky uvolňování. Faktorem, který tomu napomáhá, mohou být procesy diferenciací v pozicích jednotlivých států a rovněž sílící hnutí na ochranu míru. Rozhodující význam pro stabilizaci a bezpečnost v Evropě má důsledná

aktivita socialistických zemí ve prospěch uvolňování a spolupráce.

Věcí prvořadého významu je výměna vlády v Německé spolkové republice. Podle prohlášení nového spolkového kancléře bude zahraniční politika křesťansko-liberální koalice ve větší míře než doposud charakterizována shodou s pozicí administrativy USA.

Spolu s tím může proamerická politika kabinetu Kohla a Genschera vést k silnějšímu podřízení západní Evropy Spojeným státům.

Prohlašujíc o své podpoře americké politiky, vláda NSR zároveň přišla s tézí o nezbytnosti respektování požadavků tzv. politiky bezpečnosti Západu v oblasti hospodářské spolupráce Východ-Západ.

Svržení vlády Schmičta se již negativně projevilo na nedávném setkání ministrů zahraničních věcí NATO v Kanadě; vede k větší smířlivosti zemí západní Evropy a Kanady s americkou politikou. NSR se rovněž snaží o to, aby hrála vedoucí úlohu mezi západoevropskými zeměmi a prosazovala v NATO a Evropském hospodářském společenství své vlastní nacionalistické cíle.

Nový kancléř NSR zostřil tón ve vztahu k Polsku a dříve zformulovaným tzv. podmínkám Západu dal formu požadavků a tím se zjevně vměšuje do našich vnitřních záležitostí. Snížil význam Smlouvy ze 7. prosince 1970 o základech normalizace vztahů s Polskem, když prohlásil, že tato smlouvu bude jeho vláda uskutečňovat "podle možností".

Výměna bonnské vlády napomáhá revanšistickým kruhům seskupivším se v křesťanském táboře, které zpochybňují poválečný "status quo" v Evropě, útočí na politiku uvolňování a normalizaci vztahů se socialistickými zeměmi.

Odpovídá to ovšem těm silám, které z politických nebo ideologických důvodů by chtěly rozbít základ evropského míru z Jalty a Postupímků.

Proto se musí vývoj situace v NSR stát předmětem našeho obzvláště podrobného rozboru. Mám za to, že v zájmu všech našich zemí je nutné upevnit koordinaci naší činnosti vůči této zemi.

Vážení soudruzi!

V posledních měsících se konala celá řada zajímavých dvoustranných konzultací spojených s Konferencí o bezpečnosti a spolupráci v Evropě. Potvrdily, že vzrůstá počet států, které vystupují za zachování a rozvoj tohoto procesu. V jeho prospěch se opět vyjádřili ministři zahraničních věcí neutrálních a nezúčastněných zemí na schůzce ve Stockholmu. Znovu se to odrazilo v návrhu závěrečného dokumentu těchto zemí. Rovněž je patrná evoluce v přístupu některých zemí NATO, které se obávají, že tento proces bude rozbit.

Na západní země se však zesiluje tlak USA z toho důvodu, aby byla kolem madridské schůzky zachována atmosféra konfrontace. Během posledního kola madridské schůzky v únoru a březnu t.r. se americká diplomacie s nezdarem pokusila o rozbití celoevropského procesu, ale díky společné taktice jsme tomu zabránili.

Širokou odezvu měl návrh členských států Varšavské smlouvy na svolání evropské konference o vojenském uvolnění a odzbrojení. Rozšiřuje se postupně chápání a podpora této myšlenky v Evropě. Zůstává překonat těžký problém týkající se pásma opatření vzájemné důvěry. Má význam nejen pro bezpečnost v Evropě, ale i v širším smyslu, v měřítku strategické rovnováhy sil. Sovětský návrh na rozšíření tohoto pásma až po Ural odhalil nutnost odpovídajícího rovnocenného rozšíření jeho západních hranic. Odmítnutí USA řešit příslušným způsobem tento problém zůstává hlavní překážkou na cestě k odsouhlasení mandátu konference.

Námi získané poznatky během diplomatických styků ukazují, že po obnovení madridské schůzky 9. listopadu dojde znovu k pokusům o vměšování do vnitřních záležitostí

členských států Varšavské smlouvy a především k pokusům o nastolení tzv. "polské otázky" jako záminky pro pozastavení pokroku v jednání madridské schůzky.

My rozhodně vystoupíme proti vněšování do našich vnitřních záležitostí. Jako i dříve, spoléháme na podporu bratrských zemí.

Velkou pozornost věnujeme další vzájemné výměně informací v této oblasti. Zkušenosti svědčí o tom, že doposud uskutečňované vzájemné působení delegací našich států bylo pro nás neocenitelnou pomocí a dobře posloužilo společným zájmům všech našich zemí.

V podmínkách útoků na socialistické země musíme odsoudit případy porušení Závěrečného akту USA, k nimž patří i vyhlášení embarga na dodávky pro sibiřský plynovod a zavedení omezení v obchodu, zvláště s Polskem a SSSR.

Musíme počítat s tím, že některé západoevropské státy mohou pod nátlakem USA použít taktiky tzv. zdokonalování návrhu závěrečného dokumentu neutrálních a nezúčastněných zemí tím, že budou navrhopvat nerealistické úpravy, aby ukázaly veřejnému mínění, že ony zaujímají konstruktivní pozici.

Za důležitý úkol považujeme upevnění vzájemného působení s nezúčastněnými a neutrálními státy a rovněž s těmi státy NATO, které skutečně chtějí obnovit význam celoevropského procesu.

Vážení soudruzi :

K probíhajícím mezinárodním jednáním, která mají největší význam pro budoucnost Evropy a míru, řadíme sovětsko-americká jednání v Ženevě o otázce omezení strategických zbraní a o otázce jaderných zbraní v Evropě.

Jak chod tak i výsledky budou mít podstatný vliv na mezinárodní situaci. Se zájmem jsme vyslechli informaci soudruha Andreje Andrejeviče Gromyka o stavu jednání, jejichž hodnocení sdílíme. Chápcme neobyčejně složité závislosti těchto jednání v důsledku neustálých pokusů USA využít jich pro maskování americké politiky konfrontace a horečného zbrojení.

Na tomto pozadí ještě větší význam získává jednostranný závazek Svazu sovětských socialistických republik o nepoužití jaderných zbraní jako první. Je to krok, který ukazuje světové veřejnosti cestu, jak se vyhnout jaderné katastrofě. Podstatným způsobem ovlivňuje i světové veřejné mínění.

V tomto roce uplyne čtvrt století od doby, kdy Polsko vystoupilo s návrhem na vytvoření nejaderného pásma ve střední Evropě, který je znám pod názvem plánu Rapackého. Dnes stojí náš kontinent před nebezpečím rozmístění nové generace amerických jaderných raket v západní Evropě. Nedopustit jejich rozmístění, odvrátit novou etapu jaderných závodů ve zbrojení v Evropě-je cíl, který pro nás všechny má klíčový význam.

Se stejnou pozorností přistupujeme k vídeňským jednáním. Pokrok na tomto fóru by měl při současné mezinárodní situaci význam, který by přesahoval hranice střední Evropy. Pozice západních účastníků je však i nadále překážkou na této cestě. Návrh dohody, který předložili v červenci t.r. plně zachovává požadavky asymetrických snížení. Charakterizuje ho i celá řada ostatních podstatných nedostatků a to, že neodpovídá mandátu jednání. Vhodným základem vypracování dohody je návrh socialistických zemí z února t.r., který budeme i nadále důsledně obhajovat.

Je na čase, aby mnohostranný proces jednání v rámci Ženevského Výboru pro odzbrojení začal přinášet konkrétní výsledky, aby náležitě přispívali k jejich dosažení všichni

účastníci, zvláště všechny státy disponující jadernými zbraněmi. Bohužel situace není taková. Spojené státy a Velká Británie pokračují v taktice obstrukcí a Čína a Francie se úporně snaží si zachovat zvláštní status a odmítají se ve skutečnosti zúčastňovat úsilí o odzbrojení.

Vážení soudruzi!

Jedním z charakteristických rysů dobrodružné politiky současné administrativy USA - jak jsem se již zmínil - je využívání ekonomického nátlaku pro dosažení politických cílů.

Snažíme se tomu čelit m.j. tím, že vystupujeme s myšlenkou o vytvoření prostředků mezinárodní důvěry v hospodářské oblasti. Máme za to, že jako o konečný cíl je nutné se snažit o vypracování mezinárodního systému hospodářské bezpečnosti, která by poskytla záruky dodržování zásad svrchovanosti v mezinárodních ekonomických vztazích a nepoužití jich s cílem vměšování do vnitřních záležitostí jiných zemí.

Považujeme tuto iniciativu za politicky přitažlivou a perspektivní formu působení, posuzujeme ji jako dlouhodobý úkol, který vyžaduje postupného prosazování jak v evropském měřítku, hlavně v Evropské hospodářské komisi, tak i v širším měřítku, v OSN.

Imperialistická politika konfrontace zaměřená na uchvácení hlavních strategických center a zdrojů surovin a rovněž na boj s pokrokovými silami, vyvolávají nebezpečný růst napětí a konfliktů v oblastech Asie, Afriky a Latinské Ameriky. Ohrožují mír a mezinárodní spolupráci a tím negativně působí na stav bezpečnosti v Evropě.

V nejhrubší formě se to projevilo na Blízkém Východě, kde americko-izraelské spojení je politikou agrese a vydráždění. Sovětský nádech o všostranném urovnání konfliktu

na Blízkém Východě je jediným základem pro spravedlivé a trvalé mírové řešení v důležitě oblasti světa.

Z hlediska našich společných cílů se důležité politické procesy projevují v Latinské Americe. V konfliktu o Malvínské ostrovy, který poškodil zájmy i čest států Latinské Ameriky, bezvýhradná podpora Velké Británie oslabila pozice i prestiž USA v této oblasti.

Toto je možné využít náležitým způsobem pro rozvoj vztahů našich zemí se státy této oblasti. V poslední době jsme zaktivizovali naše politické kontakty s Kolumbií, Venezuelou a Mexikem. Máme v úmyslu i nadále rozvíjet živé politické kontakty se zeměmi Latinské Ameriky.

Vážným zdrojem napětí je vojensko-politická situace v oblasti Indického oceánu. Sdílíme názor, že je nezbytně nutné se snažit o svolání Mezinárodní konference o této otázce za účelem vytvoření tam mírového pásma.

Vyjadřujeme se rovněž pro návrh, aby členské státy NATO a Varšavské smlouvy současně vystoupily s prohlášeními o nerozšíření sféry působení obou aliancí na Asii, Afriku a Latinskou Ameriku.

Vážení soudruzi!

Linie zaměřená na stabilizaci situace v Polsku, přijatá vedením naší strany a státu, již posloužilo zavedení výjimečného stavu, přináší postupně očekávané výsledky.

Kontrarevoluční síly se však pokoušejí zamedit pokračování toho procesu. Nejsou však s to ho zastavit. V těžkém zápase se obnovuje společenská důvěra ve stranu a úřady. Je to proces, jehož úspěšný průběh si vyžádá ještě немало úsilí a času. Zvláště složitými jsou ekonomické potíže. Pozorujeme první kladné příznaky oživení národního hospodářství.

Zákon o odborech, přijatý Sejmem Polské lidové republiky, je dobrou platformou boje o novou formu odborového hnutí na základě zásad socialismu. Zákon, jenž ruší registraci stávajících odborů, konečně odstraňuje základ činnosti, kterou pro protisocialistické síly vytvářela existence bývalé odborové organizace "Solidarita". Již vzniklo více než deset tisíc iniciativních skupin k vytvoření nových odborů na úrovni podniků.

Za poslední dva roky se Polsko stalo předmětem zvláštní aktivity imperialismu při rozsáhlém provádění politické, ideologické a hospodářské divergence proti našemu socialistickému společenství. V našem boji za upevnění socialistického státu a vyvedení země z hospodářské krize nejsme sami. Děkujeme bratrským zemím za poskytovanou podporu a pomoc.

První tajemník naší strany s. Wojciech Jaruzelski řekl /citují/ : "Tím, že samostatně řeší své vnitřní problémy, upevňuje Polsko důvěru v sebe jako partnera a spojence". Jen v této cestě vidíme šanci na úspěch v našem úsilí o dosažení v Polsku tak nutné vnitřní stabilizace a obnovení mezinárodní pozice Polska oslabené kontrarevolučními silami.

Dovolte mi, abych poděkoval za pomoc poskytovanou našim diplomatickým zastupitelstvím na západě, které pracují v těžké situaci a jsou terčem, jak to ukázaly poslední události teroristických útoků.

Vážení soudruzi!

Stále rostoucí význam v současné situaci má spolupráce našich zemí v rámci Varšavské smlouvy. Další upevnění její jednoty a serkupnosti považujeme za hlavní záruku proti dobrodružnému kurzu imperialismu.

Přikládáme velký význam poradě politického poradního výboru států Varšavské smlouvy, která se bude konat v prosinci t.r. a jejíž přípravě má sloužit naše setkání.

Jsme zainteresováni na rozšíření spolupráce v rámci Rady vzájemné hospodářské pomoci. Máme za to, že musíme zdokonalovat její mechanismy a zvyšovat efektivnost vzájemného působení.

V tomto roce uplyne 60. let od založení Svazu sovětských socialistických republik. Chceme, aby oslavy tohoto vynikajícího jubilea v Polsku vedlo k prohloubení politické výchovy naší společnosti, přiblížilo ji ke kultuře, historii a úspěchům země Sovětů, upevnilo přátelství mezi oběma našimi národy.

Máme za to, že toto velké jubileum sovětského lidu by se mělo obzvláště odrazit ve zvláštní rezoluci prosincové porady politického poradního výboru.

Drazí přátelé!

Jménem polské delegace chci srdečně poděkovat soudruhu Andreji Andrejeviči Gromykovovi a jeho spolupracovníkům za vynikající přípravu této schůzky a za vřelou pohostinnost.

Děkuji za pozornost.